

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXIV

Нови Сад, јун 1992
Број 6

СА Д Р Ж А Ј

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Борђе Бурковић	Устав СР Југославије и оцењивање уставности и законитости
Коста М. Месаровић	Поновно сметање поседа

ОДРЖАНА РЕДОВНА ГОДИШЊА СКУПШТИНА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

— Борђе Вебер, нови председник Управног одбора

КРИТИКА ПРАВНЕ ПРАКСЕ

Мр Душан Николић	Наплата административне таксе за изјаву о неприхватању понуде за закључење уговора о купопродаји непокретности

ИЗ ИСТОРИЈЕ АДВОКАТУРЕ

Радисав Маројевић	Једна одбрана пред Судом за заштиту државе из 1932. године

ПРИКАЗИ

Др Александар Маркићевић	Јелисавка Комненић-Цаковић: „У паклу Информбироа”

IN MEMORIAM

Александар Ердељан Мирослав Здјелар	Др Федор Аранишки (1911—1992) Прилог времену (за неку другу стварност)

ПРАВНА ПРАКСА

Кривично право — Грађанско право

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора

Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК“ Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом

CONTENTS

ARTICLES AND DISCUSSIONS

- Dorđe Đurković Constitution of the Federal Republic of Yugoslavia and estimation of constitutionality and legality
- Kosta M. Mesarović Repeated disturbance of possession

REGULAR ANNUAL ASSEMBLY OF THE VOJVODINA BAR

— Đorđe Veber, new President of the Managing Board

A CRITIQUE OF PRACTICE

- Dušan Nikolić, LL. M. Collection of administrative fees due on the Statement on nonacceptance of an offer for a contract on purchase and sale of immovables

FROM HISTORY OF THE BAR

- Radisav Marojević A 1932 defense in front of the Court for protection of the state

REVIEWS

- Aleksandar Markičević, Ph. D. Jelisavka Komnenić-Džaković: „U paklu Informbiroa”

IN MEMORIAM

- Aleksandar Erdeljan Dr Fedor Aranicki (1911—1992)
- Miroslav Zdjelar A contribution to time (for some other reality)

LAW PRACTICE

Criminal Law — Civil Law

ANNOUNCEMENTS

From the meeting of the Managing Board

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

*Др Коста Мајински (1928—1932), др Никола Николић (1933—1936), др Василије Станковић (1936), др Славко М. Бирић (1937), Владимир К. Хаџи (1937—1941), Мило-
рао Ботић (1952—1972), Сава Савић (1973—1987)*

Уређивачки одбор

МИРОСЛАВ ЗДЈЕЛАР

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

*Др Александар Маркићевић, адвокат у Новом Саду,
Миливој Милић, адвокат у Сремској Митровици, Имре
Варади, адвокат у Зрењанину, Александар Воргић, ад-
вокат у Новом Саду, Марија Милорадов, адвокат у Но-
вом Саду, мр Желько Томић, адвокат у Новом Саду*

Технички уредник
Мирјана Јовановић

Адреса Уредништва

21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. Телефон: 021/29-459

Рукописи се не враћају.

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXIV

Нови Сад, јун 1992
Број 6

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Борђе Бурковић

стручни сарадник Уставног суда Југославије

УСТАВ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ УСТАВНОСТИ И ЗАКОНИТОСТИ

1. Двадесет седмог априла 1992. године проглашен је Устав Савезне Републике Југославије.¹ Будући да је одредбом члана 144. Устава Савезне Републике Југославије утврђено да тај устав ступа на снагу даном његовог проглашења, то значи да је истог дана престао важити Устав СФРЈ из 1974. године.

Истог дана кад и Устав Савезне Републике Југославије, ступио је на снагу и Уставни закон за спровођење Устава СРЈ.

2. Кад ступи на снагу нов устав (или акт о измени важећег устава) увек се поставља питање: шта бива са законима, другим прописима и општим актима који су донесени за важења ранијег устава. То питање поставља се свакоме: грађанину, ономе ко примењује устав и закон, и, природно, уставном суду, који је позван да „каже шта је устав и закон”.

Постало је уставни обичај да се, кад се доноси нов устав (или акт о измени устава) — доноси и уставни закон, чија је сврха да реши питања која се увек постављају кад се донесе нов устав. У та питања спада, неретко, поред наведеног, и питање да ли се нови устав одмах примењује, у целини или делимично, или оставља извесно време у којем је потребно обавити одређене припреме да би нови устав могао бити примењиван.

Питање шта бива са законима донесеним за важења ранијег устава поставља се — као што је речено — свакоме, а органу којем је поверена заштита уставности и законитости, уставном суду, посебно. Јер, орган којем је поверена заштита

¹ „Службени лист Савезне Републике Југославије”, бр. 1/92.

уставности и законитости, тј. Уставни суд Југославије, односно Савезни уставни суд, суочава се, даном проглашења Устава Савезне Републике Југославије, с чињеницом да постоји нов устав и с чињеницом да Уставни закон одређује изврстан рок у којем закон и други општи акт мора бити усклађен с Уставом.

И Уставни закон за спровођење Устава Савезне Републике Југославије има, као што су имали и ранији уставни закони о спровођењу устава и уставних аката, решења која се тичу примене новог устава и усклађивања закона и других општих аката с тим уставом. Тако је, нпр., одредбом члана 1. Уставног закона за спровођење Устава СРЈ (Уставни закон) утврђено да се Устав Савезне Републике Југославије примењује од дана кад га прогласи Савезно веће Скупштине СФРЈ, ако у погледу појединих његових одредаба, није, Уставним законом, друкчије одређено. А одређено је, одредбама члана 2. Уставног закона, да се одредбе Устава које се односе на права и дужности савезних органа и организација примењују од дана кад ти органи буду образовани у складу с Уставом; да се одредбе Устава које се односе на права и дужности председника Републике и Савезне владе примењују од дана конституисања Савезне скупштине. Уставни закон има и решења која се тичу савезних закона и других прописа и општих аката савезних организација, о којима ће овде бити речи.

С питањем оцењивања уставности савезних закона и других савезних прописа, али и с питањем оцењивања уставности и законитости уопште, после проглашења новог устава, Уставни суд Југославије суочавао се још од свога постанка, тј. још од Устава СФРЈ из 1963. године. Уставним законом о спровођењу Устава² било је утврђено (члан 8) да савезни закони и други савезни прописи, уколико се не укидају Уставним законом, остају на снази. Одредбе савезних закона и других савезних прописа које нису укинуте Уставним законом имале су бити усклађене с Уставом СФРЈ из 1963. године у року од две године од дана ступања Уставног закона на снагу. Уставни закон из 1963. године није имао одредбу о оцењивању уставности закона и уставности и законитости других савезних прописа, иако је Устав СФРЈ из 1963. године управо увео оцењивање уставности и законитости у Југославији, које је поверено уставним судовима. Уставни суд Југославије одбијао је, после проглашења Устава СФРЈ из 1963. године, да оцењује уставност савезних закона и других савезних прописа до истека рока за усклађивање тих закона и прописа с Уставом, утврђеног Уставним законом.

За разлику од Уставног закона из 1963, Уставни закон за спровођење Устава СФРЈ из 1974. године имао је одредбу (члан 18. став 2) по којој је поступак за оцењивање уставности закона било могуће покренути и пре истека рока за усклађивање

² „Сл. лист СФРЈ”, бр. 14/63.

закона, било да су у питању закони који су изричито споменути Уставним законом, било да су у питању „остали савезни закони”.

Мада остаје изван оквира ових разматрања, занимљиво је указати на то да је Уставни суд Југославије одбио, 1974. године, да оцењује уставност савезних закона до истека рока за усклађивање тих закона с Уставом из 1974. године, и поред тога што је, по Уставном закону, и пре истека рокова за усклађивање савезних закона с Уставом, могао оцењивати уставност тих закона. Одлуке Уставног суда Југославије о одбијању захтева за оцењивање уставности савезних закона пре истека рока у којем су ти закони имали бити усклађени с Уставом³, засниване су на одредбама члана 17. Уставног закона из 1974. године. Тако је Уставни суд Југославије, 1974. године, одбио да оцењује уставност Закона о утврђивању и обрачунавању укупног прихода и дохотка у основним организацијама удруженог рада, позивајући се на одредбу члана 17. Уставног закона, по којој је тај закон морао бити усклађен с Уставом до 30. јуна 1975. године. Одредба члана 18. став 2. Уставног закона из 1974. године допуштала је, истина, оцењивање уставности закона који нису наведени у члану 17. Уставног закона, а који су морали бити усклађени с Уставом до 31. децембра 1975. године, али се не може сигурно утврдити да је Уставни суд Југославије оцењивао уставност неког закона позивом на одредбу члана 18. став 2. Уставног закона из 1974. године.

3. Ни Уставни закон за спровођење Амандмана IX до LXVII на Устав СФРЈ, из 1988. године, није имао одредбу сличну одредби члана 18. став 2. Уставног закона из 1974. године, по којој би Уставни суд Југославије могао оцењивати уставност савезних закона и других савезних прописа пре истека рока одређеног Уставним законом, за усклађивање тих закона и прописа с наведеним амандманима на Устав СФРЈ, из 1988. године. Управо то је навело судију М. Бузацића, као и Уставни суд Југославије, да се посебно позабави питањем оцењивања уставности по проглашењу Амандмана из 1988. године. Оцењивање уставности закона после проглашења Амандмана из 1988. године није било једноставно питање. Јер, тада није био у питању нов устав, већ — амандмани на важећи устав, чије су бројне одредбе остале на снази и након проглашења Амандмана IX до LXVII на Устав СФРЈ. Кад престаје важити један устав питање оцењивања уставности решава се лакше него онда кад важи неизмењен део устава чије поједине одредбе престају важити након проглашења амандмана на тај устав. Тад је уставни суд суочен с чињеницом да важи и неизмењени део устава, с којим закон мора бити у складу, али и — нов уставни текст, односно део устава с којим закон мора бити у складу.

Уставни суд Југославије утврдио је, почетком 1989. године, после саветовања и расправе на седницама Суда, ставове о питању оцењивања уставности и законитости после проглашења

³ „Одлуке и мишљења УСЈ”, 1974, стр. 13—14.

Амандмана IX до LXVII. Неке одреднице тих ставова и данас се чине значајним, без обзира на разлике између стања после проглашења Амандмана IX до LXVII и стања после проглашења Устава Савезне Републике Југославије. Зато ће неке од њих овде бити наведене:

— сагласност савезних закона с Амандманима, Уставни суд Југославије може оцењивати и пре истека рока у којем ти закони имају бити усклађени с Амандманима, утврђеног Уставним законом, али само ако је савезни закон усклађиван с Амандманима пре истека рока у којем је имао бити усклађен с Амандманима;

— Уставни суд Југославије може оцењивати сагласност прописа и других општих аката Скупштине СФРЈ⁴ с Амандманима одмах по проглашењу Амандмана;

— Уставни суд Југославије може оцењивати сагласност савезних прописа донесених за извршавање савезних закона с Амандманима из 1988. године без икаквог опраничења у погледу рока;

— законитост савезних прописа донесених за извршавање савезних закона може се оцењивати тек по протеклу рока од три месеца од дана кад је савезни закон за чије је извршавање донесен савезни пропис усклађен с Амандманима;

— акти савезних функционера подлежу оцењивању сагласности с Амандманима без икаквог временског опраничења, а оцењивању законитости — по протеклу три месеца од дана кад је савезни закон на основу којег је донесен акт савезног функционера усклађен с Амандманима;

— републички закон, други пропис и општи акт органа друштвено-политичке заједнице мора бити у складу с Амандманима од дана проглашења Амандмана. То значи да Уставни суд Југославије може оцењивати сагласност републичког закона, другог прописа и општег акта органа друштвено-политичке заједнице с Амандманима независно од било каквог рока; допуном Уставног закона требало би одредити примерен рок за усклађивање републичких закона и општих аката органа друштвено-политичких;

— супротност републичког закона са савезним законом може се оцењивати тек пошто савезни закон буде усклађен с Амандманима; допуном Уставног закона требало би одредити примерен рок за усклађивање републичких закона са савезним законима.

4. Већ је речено да Уставни закон (члан 1) утврђује да се Устав СРЈ примењује од дана кад га прогласи Савезно веће Скупштине СФРЈ, ако у погледу примене појединих одредби тога устава Уставним законом није друкчије одређено.

⁴ Мисли се на све друге акте које доноси Скупштина СФРЈ, осим закона.

Мада ни Устав СРЈ ни Уставни закон не говоре о престанку важења Устава СФРЈ из 1974. године⁵, чини се да је ван спора: (1) да Устав СФРЈ више не важи и (2) да се Устав СРЈ примењује од дана којим је проглашен, осим појединих одредаби његових, одређених Уставним законом.

5. С обзиром на све претходно речено, Уставни суд Југославије⁶, односно Савезни уставни суд суочен је, дакле, с чињеницом да од 27. априла 1992. важи Устав Савезне Републике Југославије и да његов рад зависи од те чињенице. Али, Уставни суд Југославије суочава се и с чињеницом да није у свим случајевима захтева за оцењивање уставности и законитости изрекао одлуку до ступања Устава СРЈ на снагу. Из тога произлази питање: да ли Уставни суд Југославије, односно Савезни уставни суд може наставити да оцењује сагласност закона и других општих аката с Уставом СФРЈ у случајевима кад постоји такав захтев а одлука о томе није донесена до проглашења новог устава.

Чини се да су о томе питању могућа два гледишта: (1) да Уставни суд Југославије, односно Савезни уставни суд, може оцењивати да ли је закон, односно други општи акт о којем није изречена одлука до 27. априла 1992. године био у складу с Уставом СФРЈ док је тај устав важио и (2) да, после проглашења Устава Савезне Републике Југославије, више није могуће оцењивати уставност са становишта Устава СФРЈ, будући да тај устав више не важи.

Прво гледиште заснива се на схватању: ни Устав СРЈ ни Уставни закон не чине никакве сметње доношењу одлуке о томе да један закон, односно општи акт није био у складу с уставом с којим је морао бити у складу. Пошто Уставни закон нема одредабе о томе, тј. не утврђује да се не може оцењивати сагласност закона с једним уставом који је престао важити, то је право Уставног суда Југославије, односно Савезног уставног суда да оцењује, у стварима које су у току, сагласност закона с ранијим уставом. То не значи, дабоме, да се, по новим захтевима, може тражити оцењивање сагласности закона с уставом који није на снази. Изрицање одлуке о томе да ли је закон у складу с ранијим уставом захтева начело правде и правичности. Нико не може трпети од неуставног закона, без обзира на промене настале у уставном систему земље. Правда, начело уставности и законитости, захтева да се изрекне одлука да закон који је морао бити сагласан с једним уставом није био у складу с тим уставом за његова важења. То што се уставност оцењује — по правилу — са становишта важећег устава и што важећи устав оставља изван рок за усклађивање закона с тим уставом не значи да Уставни суд Југославије, односно Савезни уставни суд сме затворити очи пред чињеницом да један закон

⁵ Чланом 31. тачка 1. Уставног закона из 1963. било је изричито речено да престаје важити Устав ФНРЈ из 1946.

⁶ Уставни суд Југославије наставља рад под тим именом, све до избора Савезног уставног суда.

није био у складу с ранијим уставом. Начело правне сигурности, као једна од основних вредности права, захтева да закон буде оглашен неуставним са становишта ранијег устава чак и под претпоставком да би тај закон, можебити, био у складу с новим уставом. Ипак, оцењујући да ли је један закон био у складу, односно противан ранијем уставу, Уставни суд би морао водити рачуна и о томе да ли је тај закон у складу с новим уставом. Могућност оцењивања да ли је закон био у складу с ранијим уставом не би била опраничена; али — ни сасвим искључена.

Друго гледиште, сигурно је, има више значаја. То је, уствари, гледиште Уставног суда Југославије после проглашења Амандмана на Устав СФРЈ, из 1988. године. То гледиште заснива се на схватању: ако уставотворац каже да „савезни закони и други савезни прописи остају на снази до њиховог усклађивања с Уставом” у роковима одређеним Уставним законом (ако тим законом није друкчије одређено), као што каже члан 12. Уставног закона, то значи да уставотворац рачуна с тим да су ти закони, бар за одређено време, — уставни. Тиме се, и теоријски узето, решава питање уставности закона донесених за важења ранијег устава: ти су закони уставни, до истека рока одређеног за њихово усклађивање с Уставом. И, пошто Уставни закон нема одредбе каква је била одредба члана 18. став 2. Уставног закона из 1974. године, има се сматрати да Устав СРЈ, односно Уставни закон не допушта да закон буде оцењиван до истека одређеног рока.

Из претходно реченог излази да Уставни суд Југославије, односно Савезни уставни суд, не би могао оцењивати да ли је одређен закон, односно други општи акт био у складу с Уставом СФРЈ, као и то да се уставност савезних закона не може оцењивати до истека рокова утврђених Уставним законом. А то значи да се, до краја 1992, односно до краја 1994. године⁷, може оцењивати уставност само оних савезних закона који буду донесени после проглашења Устава СРЈ, нових савезних закона.

Упркос свему што је до сад речено о оцењивању уставности, како са становишта сагласности савезних закона с ранијим уставом тако и са становишта оцењивања тих закона с Уставом СРЈ, не чини се да је о томе искључено и какво друкчије схватање. Питање је, наиме, да ли одредбе Уставног закона о роковима за усклађивање савезних закона с Уставом СРЈ значе да уставност савезних закона није могуће оцењивати пре него што истекну рокови за то, одређени Уставним законом. Теоријски гледано, али и практично, нормативно, једно је сигурно: закон не може бити противан Уставу. Закон мора бити у складу с Уставом чим Устав буде проглашен. Сигурно је, исто тако, да закон мора бити усклађен с Уставом, будући је право, како је говорио Келсен, један систем усклађених норми. Ако закон мора бити усклађен с Уставом, и ако је за то одређен рок, то не мора значити да уставност закона не може бити оцењивана

⁷ Чл. 15. и 16. Уставног закона.

и пре истека одређеног рока. Уосталом, тако је било и по већ споменутој одредби Уставног закона из 1974. године: постоји рок у којем закон мора бити усклађен с Уставом, али и могућност да уставност закона буде оцењивана и пре истека рока. Из тога што Уставни закон оставља рок у којем закон треба да буде усклађен с Уставом не мора излазити и то да уставност закона не може бити оцењивана и пре истека тога рока. То значи само то да се законодавцу оставља извесан рок да законодавство усклади с Уставом. Ако закон мора бити у складу с Уставом не може се дозволити, у случају спора о уставности закона, примена неуставног закона, без обзира на рок за усклађивање таквог закона с Уставом. Рок у којем закон мора бити усклађен с Уставом не значи ништа више од обавезе законодавца да то сам учини у одређеном року. Тај рок не значи и забрану уставном суду да оцењује да ли је закон у складу с уставом. Схватање да уставност закона није могуће оцењивати пре истека рока за њихово усклађивање с уставом заснива се на пракси уставног судства. Али, то не мора значити да је и теоријски посве исправно. Нити да је значење Уставног закона у томе да уставност закона није могуће оцењивати пре него што протекну рокови за њихово усклађивање с Уставом, одређени Уставним законом.

6. Одредбама члана 13. Уставног закона утврђено је да даном ступања тога закона на снагу престају да важе одређени савезни закони. То може бити још један разлог који оправдава схватање да се не може оцењивати сагласност закона с ранијим уставом. По томе схватању, само су ти закони — закони који нису у складу с Уставом. Сви други закони — уставни су, све док не протекне рок у којем морају бити усклађени с Уставом, односно до одлуке Савезног уставног суда, која, пак, може бити донесена само по истеку тих рокова.

7. Одредбама члана 15. Уставног закона утврђено је који савезни закони имају бити усклађени с Уставом до 31. децембра 1992. године, а одредбом члана 16 — да остали савезни закони имају бити усклађени с Уставом до 31. децембра 1994. године.

8. Посебно треба истаћи једну особеност члана 14. Уставног закона: по тој одредби Уставног закона, два савезна закона⁸ престају важити тек кад буде донесен акт о организацији и делокругу савезних министарстава и других савезних органа и организација, осим одредаба та два закона које се односе на положај и права радника у савезним органима управе.

9. Уставни закон утврђује, дакле, три рока за усклађивање савезних закона с Уставом СРЈ: (1) рок у којем се имају ускладити тачно одређени савезни закони, (2) рок у којем се имају ускладити с Уставом остали савезни закони и, (3)

⁸ Закон о организацији и делокругу савезних органа управе и савезних организација; Закон о основама система државне управе и о СИВ-у и савезним органима управе.

рок у којем се имају ускладити с Уставом оне одредбе савезних закона из члана 14. Уставног закона које не престају важити доношењем акта о савезним министарствима и њиховом делокругу.

Досадашње схватање Уставног суда Југославије, кад је реч о оцењивању уставности савезних закона после проглашења нових устава јесте, дакле: да оцењивање уставности закона није допуштено пре истека рокова за усклађивање закона с Уставом, утврђених Уставним законом. То значи да може бити оцењивана уставност само оних закона који буду донесени после проглашења Устава СРЈ. Јер, начело уставности (члан 115. став 1. Устава СРЈ) не допушта да савезни закон, донесен после проглашења Устава СРЈ, буде противан томе уставу, без обзира на то колико је времена прошло од проглашења Устава до доношења савезног закона. Практично, Уставни суд Југославије, односно Савезни уставни суд, оцењиваће, наредних дана, уставност само нових савезних закона, тј. само оних савезних закона који буду донесени после проглашења Устава СФРЈ, и, разуме се, закона о изменама и допунама раније донесених савезних закона, који нису престали важити по одредбама члана 13. Уставног закона.

10. Уставни закон за спровођење Устава СРЈ усвојио је (члан 17), кад је у питању усклађивање савезних прописа донесених за извршавање савезних закона који се имају ускладити с Уставом, једно решење које се разликује од решења усвојеног у погледу усклађивања тих прописа с Амандманима из 1988. године. Док је Уставни закон из 1988. године утврдио да савезни прописи донесени за извршавање савезних закона престају важити с престанком важења савезног закона, али само одређеног савезног закона⁹, а да се ти прописи имају ускладити с Амандманима у року од три месеца од дана усклађивања закона за чије су извршавање донесени, Уставни закон за спровођење Устава СРЈ усвојио је нешто друкчије решење у погледу извршних прописа: савезни прописи донесени за извршавање савезних закона који се, у утврђеним роковима, имају ускладити с Уставом, „морају се ускладити у роковима утврђеним тим законима, а могу се примењивати најкасније до истека тих рокова” (члан 17). Решење из одредбе члана 17. Уставног закона ваља и посебно размотрити. Поставља се питање, наиме, значења те одредбе Уставног закона. Питање је, пре свега, шта значи да се савезни прописи донесени за извршавање савезних закона који се имају ускладити с Уставом „морају ускладити у роковима утврђеним тим законима”. Уставним законом речено је да се савезни прописи донесени за извршавање савезних закона (који морају бити усклађени с Уставом) „морају ускладити у роковима”... Уставним законом није речено с чиме савезни прописи донесени за извршавање савезних закона који се имају ускла-

⁹ Закон о обавезном удруживању рада и средстава организација удруженог рада које се баве прометом робе и услугама, с производним организацијама; то је био једини савезни закон који је по Уставном закону из 1988. престао да важи.

дити с Уставом морају бити усклађени — у „роковима одређеним тим законима”. Стога се поставља питање: да ли то значи да се савезни прописи донесени за извршавање савезних закона који се имају ускладити с Уставом морају ускладити с Уставом, или — са савезним законом који ће одредити рок у којем извршни прописи морају бити усклађени. Иако та одредба Уставног закона није јасна, не би требало да буде сумње у то да извршни прописи морају бити у складу и с Уставом и са савезним законом за чије су извршавање донесени. С обзиром на то да уставни република, савезни закони, закони република и сви други прописи и општи акти морају бити у складу с Уставом СРЈ, одредба члана 17. Уставног закона мора се разумети тако да она утврђује обавезу усклађивања извршних прописа савезних органа и с Уставом и са савезним законом. Тиме није одговорено на питање: у којем року извршни прописи савезних органа имају бити усклађени с Уставом, будући да одредба члана 17. Уставног закона говори о томе да извршни прописи морају бити усклађени „у роковима утврђеним тим законима”. Отуда и питање: да ли то значи да за усклађивање савезних прописа донесених за извршавање савезних закона, кад је реч о усклађивању с Уставом, важи друкчији рок. Чини се да се значење одредбе члана 17. Уставног закона састоји у томе да савезни прописи донесени за извршавање савезних закона морају бити усклађени и с Уставом СФРЈ, у роковима који буду одређени усклађеним савезним законом за чије су извршавање донесени.

11. Одредбом члана 18. Уставног закона утврђено је да савезни закони и други савезни прописи, односно поједине одредбе савезних закона и других савезних прописа којима се уређују односи чије уређивање не спада у „надлежности СРЈ” престају важити даном ступања одговарајућег републичког закона на снагу. Овде се може оставити по страни питање кад, стварно, престаје важити савезни закон те врсте. Јер, ствар је свакога ко примењује закон (савезни, републички), па и Уставног суда Југославије, односно Савезног уставног суда, да утврђује да ли је одређен савезни закон престао важити по томе основу. За оцењивање уставности савезних закона и других савезних прописа из члана 18. Уставног закона важније је питање: да ли одредба члана 18. Уставног закона значи само то кад ће савезни закон престати да важи, или и нешто друго. Мада Уставни закон о томе ништа не каже, чини се да је право значење те одредбе Уставног закона претпоставка да су ти савезни закони уставни све док не буде донесен републички закон који уређује односе чије уређивање више није право и дужност савезних органа. Сагласно раније реченом, то би имало значити да ни уставност тих савезних закона не може бити оцењивана: све док уместо савезног не буде донесен републички закон. Чини се да то исходи не само из исправног тумачења те одредбе Уставног закона, него и из начела правне сигурности. Прогласити неуставним савезни закон, односно други пропис савезни из наведене одредбе Уставног закона пре него што буде донесен републички закон значило би оставити дру-

штво, за извесно време, без прописа, и створити не само тешкоће онима који непосредно примењују право, већ и правну несигурност. А то се не би смело допустити. Стога, једино тај интерес може оправдати схватање да ти закони не могу бити оцењивани са становишта њихове уставности док не буду донесени републички закони.

12. Ни Уставни закон, као ни ранији уставни закони, не одређује рокове у којима се републички закони и други општи акти органа друштвено-политичких заједница имају ускладити с Уставом СРЈ. То би могло значити да ти закони, односно општи акти морају бити у складу с Уставом од дана проглашења Устава. С обзиром на то, поставља се питање да ли Уставни суд Југославије, односно Савезни уставни суд, може оцењивати и сагласност републичких закона и других општих аката с Уставом одмах по проглашењу Устава, или и у погледу тих закона и других општих аката треба да важи неки рок. Било би превише формалистички, рећи да ти закони, односно општи акти одмах могу бити оцењивани са становишта њихове сагласности с Уставом. Одговор на то питање ваља тражити из духа Устава и Уставног закона. То независно од тога што би — како је и Уставни суд Југославије истакао, 1988. године — најбоље било да допуном Уставног закона буде одређен рок у којем ти закони, односно општи акти треба да буду усклађени с Уставом СРЈ. У духу је Устава и Уставног закона да се има једнак однос према савезном закону и другом савезном пропису, и републичком закону, односно другом општем акту, кад је реч о оцењивању уставности. А то би значило: ако се не оцењује уставност савезних закона, до истека одређених рокова, не би требало оцењивати ни уставност републичких закона и других општих аката, бар до истека рока у којем савезни закони морају бити усклађени с Уставом СРЈ. При томе, **треба** имати у виду, кад је реч о оцењивању сагласности републичких закона са савезним законом (члан 115. став 2. Устава СРЈ), да је за усклађивање републичког закона са савезним законом, потребно да протекне и извесно време од усклађивања савезног закона с Уставом СРЈ.

13. И Уставом СРЈ (члан 115. став 1) утврђено је да уставни република-чланица морају бити сагласни с Уставом Савезне Републике Југославије. Случај кад републички устав није у складу с Уставом СРЈ, тај устав решава другачије него што га је решавао Устав СФРЈ из 1974. године. Кад Савезни уставни суд утврди да поједине одредбе устава републике нису сагласне с Уставом СРЈ, те одредбе републичког устава престају важити после шест месеци од дана кад је утврђено да нису у складу с Уставом СРЈ, ако у том року републички уставотворац не отклони несагласност „свога устава“ са Савезним уставом.

Уставним законом ништа није речено о усклађивању устава република с Уставом СФРЈ. Ако се има у виду само то, могло би се закључити да је оцењивање сагласности републичког устава с Уставом СРЈ могуће, без икаквог рока. То питање, ипак,

није тако једноставно. Ако је Уставним законом утврђен рок у којем савезни закон има бити усклађен с Уставом, било би у духу Устава, да се, кад се постави питање сагласности републичког устава с Уставом СРЈ, за извесно време не утврђује несагласност устава републике с Уставом СРЈ. То време не би требало да буде краће од времена утврђеног одредбом члана 1. Уставног закона, кад су у питању „остали савезни закони“ (закони који нису изричито наведени другим одредбама Уставног закона). Мора се водити рачуна о томе да и републички уставотворац треба да има на располагању одређено време у којем ће устав републике ускладити са Савезним уставом. У Црној Гори и иначе, предстоји доношење новог устава. Очекивати је да ће и Народна скупштина Републике Србије разматрати да ли има разлога да, после проглашења Устава СРЈ, усклађује Устав Републике Србије са Савезним уставом.

14. Извесно је да је самоуправно право изгубило доста од значаја који је имало по Уставу СФРЈ, и то још од Амандмана из 1988. године. Самоуправни акти постојаће, и поред тога, и даље. Јер, самоуправне акте овде треба разумети у једном ширем смислу: као све оне акте друштвених чинилаца који не врше државну власт, који су, у границама утврђеним Уставом, слободни да уређују своје односе прописима које сами доносе. И убудуће ће, дакле, бити оцењивања уставности и законитости самоуправних општих аката.

Уставни закон ништа не каже о усклађивању самоуправних општих аката с Уставом СРЈ. То би имало значити да ти акти морају бити у складу с Уставом од самог проглашења Устава; да није остављен рок у којем ти акти морају бити усклађени с Уставом. Чини се да ваља примити мишљење М. Бузацића,¹⁰ по коме се никаквим тумачењем не може извести да је за усклађивање тих аката с Уставом одређен какав рок. Мада се то мишљење М. Бузацића односи на усклађивање самоуправних општих аката с Амандманима из 1988. године, чини се да се оно и сад може примити. Ипак, било би у духу Устава — како је истицао и М. Бузацић — да се Уставним законом одреди рок за усклађивање самоуправних аката с Уставом. У недостатку таквог решења, очекивати је да ће Уставни суд Југославије, односно Савезни уставни суд, одбити могућ приговор да и за усклађивање тих аката с Уставом СРЈ постоји рок, тј. да ће разматрати да ли је самоуправни акт у складу с Уставом СРЈ, у сваком случају таквог захтева постављеног по проглашењу Устава СРЈ.

15. Усклађивање закона, других прописа и општих аката с Уставом СРЈ може бити остварено на више начина: доношењем, уместо постојећег, новог закона, односно другог општег акта; изменом постојећег, или, прописивањем да постојећи престаје важити. Све то, може бити чињено у роковима одређе-

¹⁰ Милован Бузацић: *Уставни амандмани и оцењивање уставности и законитости*, Судска пракса, Београд, март 1989, стр. 7—16.

ним за усклађивање закона и општих аката с Уставом. То се може чинити с различитим мотивима: да се закон, односно општи акт усклади с Уставом, или да се оствари друга сврха законодавне политике. Ако се то чини пре истека рока за усклађивање с Уставом, може се поставити питање: да ли се, ако је реч о изменама закона, може оцењивати само уставност измене, или закона у целини. И ту се ваља сложити с мишљењем М. Бузацића:¹¹ ваља оцењивати уставност новеле закона; не може се, поводом новеле, оцењивати уставност закона у целини, ако није истекао рок у којем закон мора бити усклађен с Уставом. Противно становиште значило би онемогућити законодавца да се користи правом да закон усклади с Уставом у одређеном року, натерати — противно Уставном закону — законодавца да чини измене које значе усклађивање с Уставом и пре истека рока у којем то може чинити.

Оčekивати је да ће Уставни суд Југославије, односно Савезни уставни суд, и овог пута, тумачећи Уставни закон, утврдити правила по којима ће поступати у наредном раздобљу. Та правила неће бити од значаја само за Уставни суд, већ и за свакога коме је старање о уставности и законитости и дужност и професија, унеколико. Не упуштајући се у нагабања о томе каква ће та правила бити, чини се да се, већ сад, може рећи: захтеве за оцењивање уставности савезних закона не би требало подносити пре краја ове године, односно краја 1994. године. То би се, овако или онако, тицало и захтева за оцењивање уставности републичких закона. До тада, могуће је подносити захтеве за оцењивање уставности закона који се усклађују с Уставом пре истека рока за то усклађивање, нових закона — савезних и републичких, који буду донесени после Устава СРЈ, односно других општих аката органа друштвено-политичких заједница и других општих аката, општих аката политичких организација, као и захтеве за заштиту других права и слобода, сагласно одредбама Устава СРЈ о Савезном уставном суду. Разуме се да ће могућност подношења захтева зависити и од гледишта на које Савезни уставни суд буде стао о питањима која су овде разматрана.

¹¹ М. Бузацић, *исто*, стр. 16.

Коста М. Месаровић
адвокат у Београду

ПОНОВНО СМЕТАЊЕ ПОСЕДА

Извршна исправа се добровољним или принудним извршењем по правилу апсорбује. Међутим, када се ради о извршној исправи донетој у поступку због сметања поседа, то правило не важи. Ако дужник учини ново сметање поседа, које се у бити не разликује од оног због кога је вођен поступак у коме је донета извршна исправа, поверилац може предложити ново извршење на основу те исте извршне исправе.

Извршење се може спровести било успостављањем пређашњег стања, било изрицањем новчане казне за неизвршење радње коју може извршити само дужник. Долази у обзир и полагање јемства.

Успостављањем пређашњег стања и изрицање новчане казне може се овде комбиновати у зависности од садржаја извршне исправе и конкретног понашања дужника.

Рок за подношење предлога за извршење износи тридесет дана од сазнања за поновно сметање (субјективни), односно годину дана после поновног сметања (објективни).

Да би се могла тражити заштита због поновног сметања поседа у складу са одредбама члана 228 ЗИП-а потребно је да је дужник већ претходно испунио своју обавезу по постојећој извршној исправи (правоснажном решењу), односно да је претходно већ проведено извршење по захтеву повериоца.

Кад Суд прими предлог за извршење због поновног сметања поседа, дужан је на брз и сврсисходан начин утврдити да ли се у суштини ради о сметању поседа које је учињено на исти, или сличан начин или са истим садржајем, или је пак сметање поседа извршено под другим околностима и на други начин и да ли је предлог стављен у року из члана 228 ЗИП-а.

Суд мора спровести *доказни поступак* да утврди да ли се ради о поново учињеном сметању поседа или не. Тако на пример, ако дужник искључи електричну енергију повериоцу и прекине вод, и онемогући га у коришћењу стана, па се овакво

понашање дужника понови, Суд ће непосредним опажањем изласком на лицу места констатовати сличност која је била у претходном извршном поступку, а на основу извршне исправе. Дакле, закон не предвиђа да се мора радити о потпуно идентичној ситуацији као у претходном поступку, него је битно да се сметање поседа у суштини не разликује од ранијег. Тако, на пример, потпуно је ирелевантно да ли је дужник пресекао довод електричне енергије у стану повериоца тако што је извукао осигурач за електричну енергију из разводне табле или је то учинио пресецањем жице или на други начин. Битно је да је дужник својим понашањем сметао повериоцу у коришћењу стана. Међутим, Суд не би могао у случају таквог сметања поседа дозволити извршење на основу исте извршне исправе, ако је у претходном случају дужник пресекао довод електричне енергије те је сметао повериоца у коришћењу стана, а у другом случају забраном уласка у заједничко двориште. И у једном и у другом случају поверилац је онемогућен да користи своје државинско право радњом и понашањем дужника, али се ипак ради о различитим видовима сметања, па према томе и заштити државине, због тога се не би могло дозволити поново извршење.

Предлог за извршење због поновног сметања поседа поверилац може ставити само у оним роковима који су предвиђени ставом 2 члана 228 ЗИП тј. у субјективном року од тридесет дана а доцније у објективном року од једне године по поновљеном сметању.

По протеку објективног рока поверилац више не може ставити предлог за извршење у смислу става 1. овог члана.

Међутим, после доношења новог решења о извршењу и успостављању ранијег стања поседа може доћи до новог сметања поседа који се у суштини не разликује од ранијег. Поверилац и тада може поднети нов предлог на основу исте извршне исправе. Закон није одредио до кога рока се може на овај начин одредити извршење. Извесно је према ставау 1. члана 228. ЗИП-а да тај рок тече од дана када је извршење provedено, односно од дана када је дужник добровољно испунио своју обавезу.

Будући да сам Закон не одређује у ком времену се мора поновити истоветно сметање поседа, о овом правном питању су у нашој јудикатури постојала два опречна мишљења. По једном мишљењу „долази до примене правила о застарелости потраживања утврђеног судском одлуком — члан 379. ЗОО (десет година)“. А по другом „да не постоје други рокови осим оних из члана 228. став 2. ЗИП-а тако да се само унутар тих рокова може тражити извршење на основу исте извршне исправе без обзира када је поновљено сметање поседа“.

На саветовању одржаном у Савезном суду 14—15. IX 1982. године донет је закључак по овом питању којим су дефинитивно разрешене постојеће дилеме.

„Према члану 228. Закона о извршном поступку предлог за извршење није везан за други рок осим оних рокова које тај члан предвиђа у ставу 2.

Предлог за извршење на основу исте извршне исправе у случају поновног сметања поседа, може се поднети у роковима из члана 228. Закона о извршном поступку само под претпоставком да је сметање поседа поновљено унутар године дана од дана када је раније извршење спроведено односно од дана када је дужник добровољно испунио своју обавезу”.

Према овом схватању опште правило о десетогодишњој застари потраживања утврђених правоснажном оудском одлуком или одлуком другог надлежног органа (члан 379. 300) није у сагласности са установом заштите поседа. Поготово се са том установом не може довести у склад да нема рока.

Сврха установе заштите поседа је да се пружи брза и ефикасна заштита последњем мирном стању поседнику да би се на тај начин спречило самовлашће. Овакву заштиту ужива чак и манљив (вициозан) поседник ако је био у последњем мирном поседу више од тридесет дана од дана сазнања за сметање поседа и учиниоца, односно више од године дана од насталог сметања (члан 78. став 2. Закона о основним својинско-правним односима). Последњим мирним поседником сматраће се и оно лице које држи посед више од тридесет дана од дана када га је морало вратити на основу правоснажног решења ако за то време тужилац није захтевао извршење решења којим је туженом било наређено извршење те радње (444. Закона о парничном поступку). Управо због тога тужилац губи право да у извршном поступку тражи извршење на основу те извршне исправе.

С друге стране било би супротно правилу о једногодишњем објективном року из члана 228. став 2. ЗИП-а, ако би се као претпоставка за тражење извршења на основу исте извршне исправе захтевало да је поновно сметање поседа извршено у времену краћем од једне године од дана када је спроведено решење о сметању поседа или добровољно извршено.

Због тога се већина определила за једногодишњи рок унутар којег се мора поновити у суштини истоветно сметање поседа да би се дозволило извршење на основу исте извршне исправе ако је захтев поднет у роковима из члана 228. став 2. ЗИП-а.

Одредбом члана 444. Закона о парничном поступку о преклузији права захтевања принудног извршења радње наложене туженом ако предлог није стављен унутар рока од тридесет дана по протеклу парничног рока није у противности са одредбом члана 228. Закона о извршном поступку јер овај члан регулише само случај поновног сметања након што је обавеза из одлуке о сметању поседа извршена добровољно или принудним путем.

У случају поновног сметања поседа који се у бити не разликује од ранијег, Суд ће на предлог повериоца, а на осно-

ву те исте извршне исправе донети решење о извршењу којим се налаже враћање ствари у посед.

Одредба члана 228. Закона о извршном поступку односи се како на ситуације када је наложено враћање одузетог поседа, тако и на случај када је изречена само забрана даљег узнемиравања поседа.

Овај институт представља још новину у нашем извршном праву, те као такав заслужује да буде предмет детаљног разматрања од стране наше правне теорије и правне праксе, како би се сва евентуално спорна питања и дилеме у његовој практичној примени успешно разрешила.

У НОВОМ САДУ 23. МАЈА 1992. ОДРЖАНА ИЗБОРНА СКУПШТИНА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

— Борбе Вебер нови председник Управног одбора

Изборна Скупштина Адвокатске коморе Војводине, једанпут одлагана у ишчекивању новог Закона о адвокатури, одржала је мандате и рокове утврђене на децембарској Скупштини (1991), али су избори ипак спроведени на основу процедуре и одредби старог Статута и старог Закона.

Нови Закон о адвокатури и поред свих обећања и свих настојања ни до данашњег дана није усвојен, па је Скупштина АК Војводине могла само да констатује и прихвати информацију Стевана Рончевића, председника Управног одбора у протеклом трогодишњем мандату, да су представници адвокатских комора Србије и Војводине заједно са представницима Министарства правде Србије сачинили пречишћен и усаглашен (углавном) текст Предлога закона, који има све атрибуте потребне за скупштинско усвајање, односно њену одлuku.

Тако се Закон о адвокатури налази у процедури већ више од 9 месеци и још нема поузданих наговештаја када би се могао наћи пред посланицима Скупштине Србије. Истовремено је, стицајем прилика, стари Закон о адвокатури понео ореол једног од највитаљнијих законских пројеката старог законодавства, иако су управо адвокати били на челу захтева за изменама у разним доменима живота државе и грађана.

Скупштина је одржана у свечаној сали СО Нови Сад, 23. маја 1992. године, у присуству 97 адвоката, што чини осмину укупног броја колегиница и колега уписаних у Именик АК Војводине. Радом Скупштине руководио је Горан Станивукковић, председник Општинске организације адвоката Новог Сада, а у радном председништву налазили су се Гордана Примовић, адвокат у Темерину, Јолић Коста, адвокат у Новом Саду, Стротић Сима, адвокат у Ковачици, и Коларски Славко, адвокат у Кикинди.

Скупштина је прихватила поднете извештаје и усвојила билансе, дајући разрешницу старом Управном одбору, одајући

им признање за самопрегоран рад и активности које су детаљно описане у извештају председника УО (Гласник бр. 5, 92).

За новог председника Управног одбора Адвокатске коморе Војводине изабран је **БОРБЕ ВЕБЕР**, адвокат у Новом Саду, досадашњи секретар УО.

Потпредседници УО су *Бачујков Славко*, адвокат у Панчеву; *Букановић Василије*, адвокат у Кули; *Грабовачки Боривој*, адвокат у Инђији.

Мандате за обављање функција и дужности у органима Адвокатске коморе Војводине у наредном изборном периоду, Скупштина је поверила следећим колегицима и колегама.

Чланови Управног одбора:

Коларски Славко, адвокат у Кикинди; *Михајловић Јован*, адвокат у Зрењанину; *Зарија Корнел*, адвокат у Панчеву; *Грчки Александар*, адвокат у Молу; *Марић Јованка*, адвокат у Новом Саду; *Борђевић Александар*, адвокат у Сенти; *Добросављево Светозар*, адвокат у Новом Саду; *Милић Владимир*, адвокат у Сремској Митровици; *Станивуковић Горан*, адвокат у Новом Саду; *Лукић Милан*, адвокат у Сомбору.

Дисциплински тужилац:

Колесар Федор, адвокат у Новом Саду.

Заменици дисциплинског тужиоца:

Грујић Душан, адвокат у Зрењанину; *Китановић Бранислава*, адвокат у Новом Саду.

Председник Дисциплинског суда:

Лотина Мирослав, адвокат у Новом Саду.

Заменик председника Дисциплинског суда:

Николић Душан, адвокат у Сенти.

Чланови Дисциплинског суда:

Марушић Небојша, адвокат у Новом Саду; *Брдарих Ангелина*, адвокат у Кикинди; *Комлушки Нинослав*, адвокат у Зрењанину; *Драгин Зоран*, адвокат у Ковилу; *Матијевић Јован*, адвокат у Шиду; *Докић Милан*, адвокат у Инђији; *Бире Иштван*, адвокат у Ади; *Бачић Мартин*, адвокат у Суботици; *Јовановић Богдан*, адвокат у Сомбору; *Гутеша Лазар*, адвокат у Вршцу; *Балга Славица*, адвокат у Новом Саду; *Пал др Александар*, адвокат у Сомбору.

Председник Вишег дисциплинског суда:

Беде Огилија, адвокат у Кањижи.

Заменик председника Вишег дисциплинског суда: *ТНЧК*
Пердух Александар, адвокат у Новом Саду.

Чланови Вишег дисциплинског суда:

Вујовић Драган, адвокат у Старој Пазови; *Поповић Вукадин*, адвокат у Новом Саду; *Несторов Мирко*, адвокат у Зрењанину; *Јовановић Драгољуб*, адвокат у Панчеву; *Стројић Сима*, адвокат у Ковачици; *Јовановић Р. Михајло*, адвокат у Руми; *Жива Стеван*, адвокат у Зрењанину; *Закић Младен*, адвокат у Суботици; *Чурчић Нада*, адвокат у Апатину; *Поповић Драгутин*, адвокат у Кули.

Председник Комисије за преглед финансијског пословања:
Лападат Ливијус, адвокат у Зрењанину.

Чланови Комисије за преглед финансијског пословања:

Анђелић Стеван, адвокат у Новом Саду; *Миљачки Стево*, адвокат у Бајмоку.

Заменици чланова Комисије за преглед финансијског пословања:

Вујичић Радомир, адвокат у Сремској Митровици; *Трбојевић Горан*, адвокат у Суботици.

На челу Изборне комисије налазио се *Зјалић Драгомир*, адвокат у Новом Саду.

М. З.

Мр Душан Николић
асистент Правног факултета у Новом Саду

НАПЛАТА АДМИНИСТРАТИВНЕ ТАКСЕ ЗА ИЗЈАВУ О НЕПРИХВАТАЊУ ПОНУДЕ ЗА ЗАКЉУЧЕЊЕ УГОВОРА О КУПОПРОДАЈИ НЕПОКРЕТНОСТИ

Републичким прописима о промету непокретности устављено је право прече куповине пољопривредног земљишта у корист пољопривредне организације удруженог рада, земљорадничке задруге, општине на чијој се територији земљиште налази и у корист земљорадника — власника суседних непокретности.¹ Тиме је у великој мери ограничено уставом загарантовано право слободног располагања имовином.² Продавцу је ускраћена могућност да слободно бира другу уговорну страну. Он је дужан да титуларима законског и уговорног права прече куповине у писаном облику достави понуду за закључење уговора. Ако уз уговор нису приложени докази да је поштована ова законска обавеза суд ће решењем одбити захтев за оверу потписа уговарача.³ Продавац, међутим, не мора доказивати да је понудио закључење уговора свим титуларима, већ само онима који имају приоритет у остваривању права у односу на купца са којим закључује уговор. Наиме, наведеним прописима је предвиђено да се право прече куповине остварује по ре-

¹ В. чл. 7. Закона о изменама и допунама Закона о промету непокретности („Службени гласник СРС”, бр. 28/1987). Основни текст Закона о промету непокретности објављен је у „Службеном гласнику СРС”, бр. 43/1981; измене и допуне: 24/1985).

² У том смислу в. и Пресуду Врховног суда Србије Рев. бр. 1375/91. Детаљније: Јелисавета Гајовић, *Право прече куповине*, Зборник радова са V традиционалног сусрета југословенских правника одржаног на Копаонику 12—14. децембра 1991.

³ Приликом овере потписа уговорних страна суд проверава да ли је поштовано законско право, док о уговорном и тестаменталном праву прече куповине не води рачуна по службеној дужности.

доследу који је одређен законом.⁴ Ако нпр. власник закључује уговор о купопродаји пољопривредног земљишта са организацијом удруженог рада (предузећем) које има приоритет у остваривању права, непотребно је доказивати да је понуда учињена и осталим титуларима. На супрот томе, ако купац није носилац права прече куповине, продавац мора доказати да је закључење уговора понудио пољопривредним предузећима, земљорадничким задругама, општини на чијој се територији земљиште налази и земљорадницима који су власници суседних парцела. Судови се у пракси не задовољавају доказом да је понуда учињена, већ оверу уговора условљавају прилагањем изјаве титулара права прече куповине да није заинтересован за куповину одређене земљишне парцеле под понућеним условима. У изјави пољопривредног предузећа, задруге и општине морају бити наведени: име и презиме понудиоца, топографски број парцеле, катастарска општина на чијем се подручју налази, површина земљишне парцеле и свота новца (цена) за коју је власник жели продати. Земљорадници који су носиоци права прече куповине, у својој изјави, уз наведене податке, морају навести топографски број, катастарску општину и површину своје земљишне парцеле која се граничи са понућеним земљиштем.⁵ У пракси је пуноважност изјаве власника суседне парцеле условљена поштовањем тзв. *нотаријалне форме*. Одговарајућом се сматра само изјава која је дата у писаном облику пред овлашћеним лицем надлежног државног органа, које увидом у личне исправе утврђује идентитет изјавиоца и оверава његов потпис. За ову радњу органа управе плаћа се прописана такса.⁶

Законом о административним таксама Србије⁷ прописано је да се таксе плаћају за списе и радње у управним стварима, као и за друге предмете и радње код органа управе.⁸ Опсежнија спецификација тих радњи садржана је у *Таксној тарифи за републичке административне таксе*. Њоме је предвиђено да се за оверу потписа и аутентичности рукописа плаћа одређена накнада.⁹ У овом случају органи управе не иступају са пози-

⁴ В. чл. 7, ст. 6. Закона о изменама и допунама Закона о промету непокретности СРС.

⁵ Податак о површини парцеле која припада титулару права прече куповине је значајан јер се у смислу важећих прописа предност у остваривању права прече куповине даје земљораднику чије се пољопривредно земљиште претежним делом граничи са земљиштем продавца. В. чл. 7, ст. 2. Закона о изменама и допунама Закона о промету непокретности СРС, као и наведени рад Јелисавете Гајовић.

⁶ За оверу изјаве власника суседне парцеле о неприхватању понуде за закључење уговора о купопродаји пољопривредног земљишта потребно је приложити административне таксене марке у вредности од 25 динара.

⁷ „Службени гласник СРС”, бр. 23/1977; измене и допуне: 32/1978; 55/1982; 2/1985; 12/1988; 21/1988; 12/1989; 21/1990; 66/1991.

⁸ В. чл. 1. Закона о административним таксама.

⁹ В. тарифни бр. 8. Таксене тарифе за републичке административне таксе.

ција власти, већ предузимају радњу ван управног поступка која, са лаичког становишта, представља својеврсну услугу заинтересованим лицима. Стога наплата таксе и није спорна.

Ситуација је, међутим, битно другачија када се власник обрати општини као носиоцу права прече куповине нудећи јој закључење уговора о купопродаји пољопривредног земљишта. Понудилац не иницира настанак управноправног већ грађанскоправног односа.¹⁰ Он својом једностраном изјавом воље позива општину да прихватањем понуде ступи у уговорни однос са њим. Општина, као носилац субјективног права или правне моћи¹¹ може прихватити понуду онако како она гласи (en bloc) или је одбити уколико нема интереса за закључење уговора под наведеним условима. У овом случају надлежни општински орган управе поступа у складу са начелом координације воља. У противном би постојала експропријација за коју су карактеристични субординација воља и управноправни однос.¹² Прихватањем или одбијањем учињене понуде општина остварује своје имовинско право или правну моћ. Она не иступа са позиција власти у управноправном односу¹³ нити понудиоцу чини било какву услугу. У том смислу је неприхватљива наплата таксе за изјаву о одбијању понуде за закључење уговора о купопродаји пољопривредног земљишта, која се практикује у неким општинама.¹⁴ Наиме, противно је начелу забране злоупотребе права, као и начелу савесности и поштења да носилац субјективног права или правне моћи условљава правнорелевантну изјаву своје воље плаћањем одређене своте новца. „Ни својом се правом служити не мож' тек другом на штету ил' досаду.“¹⁵ То важи за све титуларе права прече куповине, укључујући и општину.

¹⁰ О битним обележјима управноправног односа, детаљније: Иво Крбек, *Право јавне управе ФНРЈ*, I књига, Загреб, 1960, стр. 102. etc.; др Павле Димитријевић — др Ратко Марковић, *Управно право*, Београд, 1986, стр. 184. etc.; др Иво Борковић, *Управно право*, Загреб, 1987, стр. 35. etc.; др Славолуб Поповић, *Управно право — општи део*, Београд, 1989; др Ибрахим Фестић, *Управноправни однос*, Годишњак Правног факултета у Сарајеву, 1978, стр. 49—61.

¹¹ По мишљењу појединих аутора титулар права прече куповине је носилац субјективног права, док други сматрају да њему припада само тзв. правна моћ да изјавом своје воље заснује правни однос. Детаљније о овом проблему: др Андрија Гамс, др Љиљана Буровић, *Увод у грађанско право*, Београд, 1985, стр. 92. etc.

¹² Упор. са: др Павле Димитријевић, др Ратко Марковић, *op. cit.*, стр. 183.

¹³ У новијој правној литератури се остваривање права прече куповине од стране општине не убраја у облике управног ограничавања права својине на добрима. Упор. са: др Драган Милков, *Управно право — управна делатност*, Београд, 1988, стр. 294—310.

¹⁴ У појединим јужнобанатским општинама органи управе за наведену изјаву наплаћују 60 динара административне таксе, што је више од накнаде за оверу потписа истоврсне изјаве чији је потписник земљорадник-власник суседне парцеле. Истина, ти износи су занемарљиви у односу на таксе од неколико хиљада динара које за сличне изјаве наплаћују поједина јавна предузећа.

¹⁵ Чл. 1000. Општег имовинског законика за Црну Гору из 1888. године.

ИЗ ИСТОРИЈЕ АДВОКАТУРЕ

Радисав Маројевић, дипл. правник
Сремска Митровица

ЈЕДНА ОДБРАНА ПРЕД СУДОМ ЗА ЗАШТИТУ ДРЖАВЕ ИЗ 1932. ГОДИНЕ

Пред Судом за заштиту државе у Београду одговарао је Јефта Павић, адвокат из Никшића. Суђење је одржано 2. септембра 1932. године, а бранилац оптуженог Павића био је главни адвокат Марко Даковић из Подгорице.

Државни тужилац при Суду за заштиту државе оптужио је адвоката Павића за два кривична дела: писање и растурање једног летка и држање једног говора.

Ово суђење добило је публицитет у страниој штампи. Тако је чехословачки лист *Луде право* објавио 4. септембра 1932. године извештај свог специјалног извештача из Београда о току претреса. Специјални извештач чехословачког часописа углавном је интерпретирао одбрану адвоката Марка Даковића.

Цитирамо тај извештај који почиње речима:

„Господин Марко Даковић говори . . .

Београд, 3. септембар 1932. године

Државни суд или боље речено суд апсолутистичког режима у Београду осудио је данас црногорског адвоката Јефта Павића из Никшића на годину и по дана строгог затвора, због тога што је дана 20. маја ове године на заказаном збору од стране брата садашњег југословенског посланика у Тирани Бонковића одржао један револуционарни говор противу диктатуре у Југославији. Збор је био организован од тамошње полиције преко њених агената, против којих је устао оптужени Павић, који је познат као опозиционер, а иначе је генерални секретар распуштене Земљорадничке странке за Црну Гору. Што пак овоме претресу даје важност јесте чињеница да се на њему појавио као бранилац вођа младе Црне Горе из доба уједињења данашње државе Марко Даковић, познати борац за

народна права још из доба владања династије Петровић-Ње-гош, када је био осуђен на смрт, због тога што је радио на уједињењу свих југословенских народа.

Даковић је након извршеног уједињења данашње југо-словенске државе прекинуо све везе са званичним Београдом, због тога што се није слагао са тадашњим управљачима у погледу уређења државе. Нуђени су му сви положаји у државној управи, али се он свега одрекао и повукао се из активног политичког живота већ 1920. године и настанио у Подгорици, где се бави адвокатуром.

Његова данашња појава у престоници након дванаест година изазвала је велико интересовање, појачано и због тога што је полиција била сва у покрету и будно мотрила на сваки његов корак и гест, као и на оне који су га пратили и поздрављали. Видело се да Даковић представља за данашњи режим баука и да је његов ауторитет врло велики, како код његових савременика Црногораца, тако и код осталих који га познају. И мада закупљена престоничка штампа није објавила његов долазак, ипак се за њега сазнало, и у најширим друштвеним слојевима, те се у Београду нашла маса интелектуалаца — његових суграђана из разних крајева који су дошли да га поздраве, рачунајући да је најзад и он кренуо из мировања, те да му се ставе на располагање.

На претресу сама појава Даковића изазвала је интересовање и оставила дубок утисак. Видело се да је диктаторски суд и поред свога целатског става мало ретуширан, па се ток претреса кретао на до сада непознати начин. Чак ни за време вође Хрвата др Мачека није суд подешавао такво држање. Неколико оштрих инцидената између председавајућег и Даковића није било у стању да помути расположење у овој тужној и доста тесној сали, где диктатура већ неколико година „дели правду“, где кује планове за своје даље смерове.

Даковићева одбрана је горка оптужба једног режима, који се годинама зацарио у овој земљи и која најмање заслужује да се у њој овако нешто догађа. Проговорио је човек који је још можда дуго желео да ћути, јер је његов глас био глас вапајућег у пустињи, који тек има да се чује, да одјекне у душама поробљеног народа који је опасан тешким обручем насиља и безакоња. Ми ћемо овде изнети само неке делове његовог говора, које смо могли запамтити без употребе пера, јер се прикљешке нису смеле водити ни на овом претресу.

Даковић је после анализирања инкриминисаних ставова у оптужници прешао на тумачење појединих израза које државни тужилац налази да су тешке природе и за које тражи најоштрију казну у Закону по коме овај Суд има да суди.

Да ли је оптужени критиковао диктатуру?

Мој клијент, почиње Даковић у изразима за које државни тужилац налази да су најтеже природе, створио ми је могућност да одговорим на те постављене изразе и да се не упу-

штам у критику ничега другог, па молим суд, и поред све своје деликатне мисије коју врши бранећи недеља једног апсолутистичког режима, да дозволи како те изразе треба тумачити.

Неслободни грађани...

Мој клијент је овим речима поздравно присутне грађане те вечери на забави на којој се нису смели појавити приређивачи. Оптужница то налази за тешку ствар, а ја кажем да од тога ништа страшније није рећи за један народ какав је у Црној Гори, који је кроз векове био само слободан и који је ту слободу часно и крвљу извојевао, који је своју слободу жртвовао, па и више у своју државу за добро југословенске нације. Тај народ који кажем после свих борби са спољашњим непријатељем налази се сада неслободан, робује онда када то није очекивао и речи саговорника из своје средине поздравља кроз плач, јер му падају као мелем на душу, јер сведоче једну грозну истину, да робује унутрашњем непријатељу. Само то ропство унутрашњем непријатељу није трогодишње, већ на нашу велику жалост и срамоту, то ропство унутрашњег непријатеља је дугогодишње и нема изгледа да ћемо га се мирним путем ослободити. Надаље, овај режим оптужени је назвао најсрамнијим у нашој држави. То значи да су многи пре овога били срамни и пошто је овај најтежи народној грбачи, сасвим умесна констатација оптуженог када га означаје најсрамнијим...

Не прљава, већ крвава чизма...

Ни израз упућен народу „гази те прљава чизма“ није неумесан како се тим карактерише носилац режима који је дефакто у чизмама, али би још боље учинио кад би је назвао не прљавом, већ крвавом чизмом, јер куд та срећа да је режим само прљав, већ је он стварно крвав и под његовим се ногама свакодневно пуши крв неслободних грађана, који стењу без спаса и гласа немоћни да се чизме ослободе...

Каква је диктаторска батина?

Даковић објашњава како треба оборити овај режим, да ли са батинама којима се и он служи или са неким другим средствима, па каже: „Зар о терору који влада у нашој држави после 6. јануара не пише читава светска штампа, истичући то као јединствени пример варваризма на Балкану. Политика данашњег режима убила је веру у опстанак државе, поколебала односе са другим државама, уздрмала привредни однос у земљи и изгубила јавни кредит у иностранству. Нигде нема нашег режима у свету. О њему се пишу читаве студије и означава се међу културним светом као културни баланс, где једна клика незаслужних људи натура своју вољу милионима становника, водећи државни брод неминовној пропасти.“

И када мој клијент пушта крик у том хаосу, који влада у нашој држави, државни тужилац то сматра за критику, за повреду правног поретка, као да ће правни поредак угрозити ако оде један тако неваљао режим, као да правни поредак једне државе зависи од апсолутизма. Каква иронија за управљаче данашњег режима? Заиста наша држава изгледа као један простор који је са сваке стране опасан великим обручем под којим прабани стењу у немогућности да тај обруч растргну и да га се ослободе. Кроз тај затворени простор фијуче још диктаторска батина коју тако ревносно брани државни тужилац, бојећи се да мој клијент не зове ваљда народ да отме ту батину и њоме удари носиоца режима по леђима. Но, ја га уверавам да та батина, која треба да се спусти на леђа режима, није само та на коју он мисли. То је скуп батина: политичке слободе, порези, економска криза која се код нас види готово већ на врхунцу. Ето тај скуп батина срушиће се режиму на леђа. Али и поред тога по речима из *Светог писма*: „Ко мачем сече од мача ће и погинути”, могло би се лако догодити да од те сабље наш режим и погине.

О политичком јединству државе

Када је оптужени позвао Црногорце да у политичкој борби противу режима буду први на бојном пољу, као што су и његови дедови били први на бојном пољу, и када им је било саопштено да иду у Србију, Хрватску и Словенију, као и остале делове државе, народ се диже на буну и отказује послушност режиму, то још не значи да их позива у борбу за неку самосталност (сепаратизам), као што не значи да се и остали крајеви не боре са сепаратистичким тенденцијама, већ то значи да их он позива да наставе у том погледу, да их опомене да откажу послушност режиму не дирајући државу и народно јединство, значи да све оно што се дешава, то је само борба за један бољи режим, да се реши једно зло и кад народ то радо чини, доказује тиме да се почео трезнити и спречавати режим да говори и ради како не ваља у његово име. То треба да се зна и ја то подвлачим!

Председник Петровић:

Молим вас да тако не говорите, иначе ћу вам одузети реч.

Даковић:

Ја сам овде бранилац, а не слушалац. Мој клијент је политички кривац. Процес је еминентно политичке природе. Ја сам политички човек и ја морам говорити политичким речником.

Председник Петровић:

Али прелазитеранице ваше одбране и читаво време прдите режим. Суд не сме да слуша такве ораторске говоре, па вас

молим да се ограничите на инкриминисане изразе, јер то је у интересу вашег клијента.

Даковић:

Ваљда не тражите да хвалим режим. Ако мислите тако, онда молим да се констатује зописнички да ми није била дозвољена одбрана.

Председник Петровић:

Изволите говорити, само не политички.

На ове речи бранилац Даковић се нервира, пада у ватру и после дуже паузе, окрепљујући се с чашом воде, наставља смиреним гласом.

Мангупски устав

Најтежи инкриминисани израз моме клијенту оптужница назначује у томе што је данашњи устав земље назвао мангупским. О, кад би та реч имала снаге да окарактерише тај устав! О, камо среће да је тај устав само мангупски! Ми се не би бунили. Али шта да радимо кад је тај устав разбојнички и зликовачки, по коме су дозвољена злочиначка дела, који забрањује сваки збор и договор, који ето трпи и преки суд какав ви сачињавате и који уводи у живот лажни парламентаризам који прикрива диктатуру. Нигде у културном свету нема таквог устава. Нигде нема устава без политичких слобода. Ноторна је чињеница да је наш устав од читавог културног света назван најдраконскијим и ја о њему нећу да говорим, јер то није устав, већ један од оних многобројних декрета које је диктатура објавила после 6. јануара као блеф и обману народа.

Како су вођени избори

Даковић се осврће на друго дело које је државни тужилац импутирао његовом клијенту: ширење тајних летака за време избора у којима се народ позива на апстиненцију, па каже: „Кад је полиција била у стању да поставља паклене машине на јавним објектима и да на тај начин пролива невину крв, када је била у стању да издаје врховној централној управи плакате у којима набеђује људе и ствараоце ове државе и назива их издајницима, када је та иста полиција смела да на овакав јавни чин фалсификује вољу народа на изборима, најмање је чудо, ако овакве тајне летке импутира опозиционерима, како би их могла извести пред суд кад јој то буде било потребно”.

Даковићева одбрана оставила је дубок утисак на слушаоце међу којима је било највише новинара.

Марко Даковић је 27. марта 1941. године ушао у владу Душана Симовића као министар без портфеља. Погинуо је у авионској несрећи приликом спуштања авиона у једном причком селу заједно са осталим министрима. Његове посмртне остатке пренео је Јефто Павић и сахранио их у Грахову у Црној Гори.

Јефто Павић је 1941. године приступио НОП-у. У првој влади Црне Горе која је образована 1945. године био је министар правде. Исте године, не слажући се са политиком КПЈ, поднео је оставку, па је наставио да се бави адвокатуром. Сада Јефто Павић у дубокој старости живи у Никшићу.

ПРИКАЗИ

Фелисавка Комненић-Џаковић: „У ПАКЛУ ИНФОРМБИРОА”

Док сам читао ову драматичну и потресну књигу, чудном асоцијацијом идеја, у мом тамном сећању оживели су већ давно заборављени стихови Хајнриха Хајнеа:

*„На мртвој стражи у ослободилачком рату
Стојим постојано већ тридесет година
Борим се без наде у победу
Знам да се здрав кући вратити нећу”.*

Не тридесет, него више од педесет година стоји Јелисавка Комненић-Џаковић, заједно са сенима своје браће, „на мртвој стражи у ослободилачком рату” и на брисаном простору између својих снова и сурове животне збиље.

И после свих ужаса и страве, које је доживела као борац и сужањ у рату и миру, ова храбра Црногорка, остала је верна идеалима своје младости. И данас, у времену опште пометње духова и моралног расула, жестоке антикомунистичке хистерije и шовинистичког лудила и ратног клања, када на све стране ничу као печурке после кише лажни пророци и месије, политички камелеони и шарлатани, ковачи лажних идеја, демагози и велики опсенари на нашем вашару гаштине, Јелисавка Комненић-Џаковић није изгубила духовну равнотежу и стоји поравната са својом савешћу. И није изгубила наду у коначну победу идеја слободе и правде, вечитог сна поробљених и угњетених и свих људи који страдају и пате на свим странама земљиног шара, без обзира на боју коже, народност или веру којима су и без њихове воље обележени самим чином својих рођења и ступања у живот.

Људи јаке кичме, чврстог карактера и постојаних уверења, који су спремни да се жртвују за своје идеале увек су били усамљени и малобројни. Но, данас у општој психози грабежи и распродаје идеала, такви људи су најређи изузеци, који као да полако ишчезавају попут митских Хазара. Целим својим животом и посебно овом племенитом књигом Јелисавка доказује да је од те ретке и племените коvine. Стога појава њене књиге *У паклу Информбироа* импонује и улива нам поштовање и дивљење за њу и њено дело.

Списатељка ове мемоарске прозе одгајана је на светлим слободарским традицијама јуначке Црне Горе, звезде водиле у њеном животу били су и стихови Његоша и проза Марка Миљанова *Примјери чојства и јунаштва*, а узори су јој били јунаци њеног завичаја и нарочито њен брат Петар Комненић, легендарна личност рата и Голог отока, по коме је и најсуровије мучилиште названо „Петрова рупа”.

Писац је прошао најсуровију животну школу. Телеграфски речено: рат, рањавање, италијански затвори и логори, послератни логори и тамнице гори од оних ратних, тешка болест и трагедија целе њене породице.

Очигледно то је списатељка изворног дара, која има шта да казује и уме мајсторски да опише драму своју и своје браће по крви и патњама. Ово није сува хроника која обилује фактографским подацима. То је топла, женски осећајна и лиризмом натопљена проза која се чита у једном даху.

Књига *У паклу Информбироа* има више оделитих целина, али ипак чини једну складну композицију.

Главни токови приповедања су рат и мир Јелисавке Комненић-Цаковић. Али, и тај мир је био такав да је „рат био бољи”.

У првом делу писац нам казује о свом ратовању, заробљавању и сужањству у четничким и италијанским затворима и логорима. Иначе, тај део је раније објављиван као посебно штиво *Стаза једне партизанке*. Са последње странице ове књиге гледа нас са фотографије млада и лепа девојка-Црногорка, нежног и продуктивног лица у партизанској униформи. То је аутор ове прозе. Изненађен њеном појавом, иследник италијанског Ратног војног суда за Црну Гору, рекао је тумачу: „Очекивао сам да ћу видјети звијержену, а видим нежну девојку”. Но, то није нимало сметало да тој „нежној девојци” у логору заједно са групом својих сапатница, саопшти: „Ви сте осуђени на смрт, овде ћете чекати извршење пресуде.” Биле су све на „белом хлебу” више партизанки које су се припремиле да пред пушчаним цевима запевају партизанске песме и пркосе смрти. Заменом заробљеника Јелисавка се враћа у партизанску колону и ту је стиже вест да је постала комесар партизанске болнице. Са тешким рањеницима пролази кроз ратне окршаје.

Једина зелена и сунчана оаза у животу ове поносите Црногорке биле су године 1945—1948. Она их зове „Сунчано пред олују” и каже да су то биле три у њеном животу „најрадосније и најлепше године”. Али свако сунце има и своје сенке. И Јелисавка не затвара очи пред тим сенкама и „легама” на сунцу слободе. „Није све ружичасто како мени изгледа”. Види да су сељаци незадовољни принудним откупом стоке, жита и вуне, запажа полупразне продавнице и „дипломатске” и „министарске магацине” пуне скупocene робе, недоступне обичном човеку. Почине и протекција и друге неправде. Круни се и осипа партизански морал из рата. Али сунце је још у зениту и земља се обнавља и изграђује.

Главни део књиге посвећен је страшној и свирепој репресији поводом Резолуције Информбироа. Резолуција стиже у јуну 1948. године као гром из ведра неба. Партија тражи да се сви чланови

искрено изјасне о том догађају. И Јелисавкин „злочин“ је у томе што говори оно што мисли пред својим друговима на партијском састанку. Изјашњава се за Резолуцију и самим тим њена судбина је запечаћена.

Убрзо почињу прогони и хапшења. Као да се цела партизанска Црна Гора поделила на жбуре и сужње. Дојучерашњи саборци и истомишљеници нашли су се са две стране затвореничких решетака: једни споља, други изнутра. Гесло прогона било је прокламовано са самог врха: боље сто невиних казнити, него да један кривац остане на слободи. Настала је права хајка и лов на људе. Све који су иоле сумњиви одводили су ноћу, а ловили су их као стрводери псе луталице немилосрдно и насумице. Страх се увукао у народ и душу сваког појединца као промрзли мрак. Страх човеку каља образ често. Заћугали су људи као заливени. Уходе и жбири ловили су сваку сумњиву и двосмислену реч и дојављивали УДБ-и.

Сваки затвор у Црној Гори постао је мучилиште, а свака ћелија мучионица најгоре врсте. Батине, глад, жеђ, претње, уцене и убиства ломили су дух људи. Све су учинили да се људи обесчовече. Тако су, прича Јелисавка, многи до тада добри људи постали „ревидирци“ и батинаши.

Цела прича о затворима на Цетињу у „злогласном Богдановом крају“ и у Котору код чувеног управника-мучитеља Божа Јанковића је стравична и за људе који су искусили сва зла Голог отока.

У одељку „Кад министар долази“ Јелисавка је забележила:

„Сутрадан милиција најави долазак министра. Рекосмо да му нећемо устати. Отворише се врата. Рукну у собу преко десет официра и милиционара. Пред њима министар унутрашњих послова Саво Јоксимовић. Викну колико може: „Устаните!“. Приђе најближој Кини Вукчевић и ошамари је с псовком „Мајку ти је... Магарице једна, зашто не устанеш кад ми долазимо?“ Кину су исто вече повели у подрум УДБ-е. „У строј по двије на ходник мансарде, гледајте у сијалицу!“ Милиционарима нареди да стражаре. Која не гледа у сијалицу или покуша сјести, пендрецима је уче памети. Остасмо цијелу ноћ гледајући у сијалицу.“ Министар јавно бије жене у затвору! Невидено и нечувено!

Тај исти министар Саво Јоксимовић, који је и у рату и миру олако убијао мушкарце, жене, па и дечаке, држао је пред смрт на наткасни поред своје постеле пиштољ и флашу ракије! Помоћник овог министра Војин Јауковић, тешко болесној Јелисавки у затворској ћелији прети „да ће јој кости окапати у затвору“.

Са туберкулозом коју је задобила још у рату, „са две отворене каверне на левој страни плућа“ Јелисавку изнуравају глађу, бацају је у подруме мемљиве и самице и покушавају да јој сломе дух. Али све је узалуд, јер ова Црногорка не јадикuje над својом судбином, него налази снаге да бодри и охрабрује и друге заточенице. Две злочинке у одећи болничарки покушавају да је отрују пилулама, али се Јелисавка спасава присебношћу духа, јер не слуша злокобни савет ових „болничарки“.

На „слободу“ Јелисавка долази тако што је у последњи час већ полумртву одводе у санаторијум на лечење.

Треба почети живот из почетка. Младост је одхујала као пролетње воде. Као у једној песми великог југословенског песника Петра Перића-Велеса, голооточког двомоторца, чије стихове знају наизуст многи логораши:

*„Брзо ко да сам је видео из воза
Прошла је младост моја
Волео сам и држао прст преко ороза
Ко војник последњег боја.”*

Сводећи своје животне билансе Јелисавка казује:

„И данас сматрам да је идеја социјализма-комунизма најхуманија и најбоља од свих, да је то идеја једина која може да ослободи човечанство од експлоатације, и зато ја остајем до краја живота са том идејом.”

На својој књизи Јелисавка Комненић-Џаковић написала је по свету: „Сјенима моје браће”.

Овом књигом Јелисавка је својој браћи подигла споменик виши од обелиска и трајнији од сваког мермера. И подигла је још за живота и споменик себи, међу својом браћом, како и доликује правој Црногорки, у истој књизи лирски интонираних исповести.

Ова књига учврстила ме је у уверењу да су Црногорке не само најлепши украс црногорског крша, већ и најбољи и најплеменитији део свога народа.

Др Александар Маркићевих

IN MEMORIAM

Др ФЕДОР АРАНИЦКИ
(1911—1992)

Др Федор Араницки рођен је у Сремској Митровици 26. јуна 1911. године од оца Гиге и мајке Ане рођ. Рокнић. Отац му је био чувени адвокат и градоначелник Сремске Митровице од 1927. до 1929. године, а деда свештеник у Ердевику. Студирао је права у Загребу од 1929. до 1935. године. Докторирао је маја месеца 1935. године. Адвокатску канцеларију је отворио у Сремској Митровици 1951. године и водио је све до 1978. године, када се пензионисао.

Др Федор Араницки био је активан учесник на свим конгресима Међународне уније адвоката, будући да је говорио немачки и француски језик, а енглеским се служио. Пре рата био је стални судски тумач за француски језик, а после рата за немачки. Завршио је и Економски факултет у Београду 1948. године.

Као адвокат вршио је разне функције у Адвокатској комори Војводине. Био је дугогодишњи члан Управног одбора и председник Радног одбора адвоката у Сремској Митровици.

Др Федор Араницки бавио се и новинарским и публицистичким радом. Био је стални дописник из Берлина у времену од 1937. до 1939. године за дневне листове *Правда* у Београду и *Срем* у Сремској Митровици. Био је дописни члан Међународне уније адвоката.

Био је и остао адвокат високог професионалног морала и правник великог формата. Његови интелектуални хоризонти су веома широки и високи. Знање два светска језика омогућило му је да упозна живот и културу Европе. Био је грађанин Европе без прилица.

Значајан је његов рад на подизању младих кадрова на традицијама адвокатуре у Војводини. И због тога ће остати легенда сремскомитровачке адвокатуре.

Александар Ердељан

ПРИЛОГ ВРЕМЕНУ (ЗА НЕКУ ДРУГУ СТВАРНОСТ)

Федору Араницком — Нестору

Тихо, и за јавност скоро незапажено (јер се дамари јавности оглашавају само на половима клатна апсурда) отишао је из живота један велики прегалник, преданик адвокатуре, др Федор Араницки.

Др Федор Араницки био је стрпљив али веома упоран проповедник онога што чини биће (ens) и бит (essentia) самог појма адвокатуре и њене хуманистичке идеје у најчистијем поимању.

Умро је у 81. години, испраћен речима колеге и песника Александра Ердџана да је био „апостол Кодекса адвокатске етике“. Био је највише што се у адвокатури може бити.

Адвокатура је, за узврат и у складу са балканским појавама да се ми највише опрешимо о најбоље људе, ускратила Федору Араницком и себи прилику за последњи сусрет прошлог новембра, када је обележила 70 година од оснивања Адвокатске коморе Војводине.

Др Федор Араницки и многи други, те ратне годишњице, када сурова стварност није дозвољавала никакву прошлост а још мање будућност, није добио позив за ово сусретање времена и генерација. Била је то једна од нехатно почињених неправди, када су изостали многи добри обичаји на којима се прати једна национална култура.

Милорад Ботић или (ако он не буде стигао, а до сада му је то увек успевало) неко од оних на које је он пренео страст „полезне печатоманије“ да у коморски Табулариј уносе Истину, уписаће име и дело др Федора Араницког, као прилог за историју адвокатуре.

Али за неизговорено „хвала“ Федору Араницком нема више времена.

Редакција *Гласника* овим путем извештава читаоце и све адвокате да је *Гласник* АКВ имао част да међу својим сарадницима има такво перо какво је било оно којим је писао др Федор Араницки. Био је новинар коме је само адвокатура могла преотети љубав журналисте. Био је извештач из европских пре-

стоница, писао је за дневне и недељне новине, када прозори у свет нису били јако мали и јако замрачени.

Имао је занос, снагу и знање. Правничком образовању и докторату придодао је диплому Факултета економских наука. Много је путовао, много видео. Досегао је универзалне видике и врхове знања. И све је предао.

Новине за које је писао нису се огласиле. Ненамерно, нехатно. Своје странице посветиле су вестима апсурда, доказивању „истине о истини“. А адвокатура ионако није била тема за лепа подсећања у ових пола века, па ни онда када су одлазили њени профети.

Др Федор Араницки је знао за ову судбину када је долазио у адвокатуру, али јој није измакао. Није хтео. Пуних 40 година био је у адвокатури и умро је као адвокат. Он је знао зашто. Иако нам није рекао, знамо и ми.

Хвала Докторе.

Мирослав Здјелар

ПРАВНА ПРАКСА

КРИВИЧНО ПРАВО

НУЖНА ОДБРАНА (Чл. 9. ст. 1. КЗ СФРЈ)

Када окривљени пса кога је на њега нахушкао оштећени ножем повреди, чини кривично дело оштећења туђе ствари у нужној одбрани.

Из образложења:

Приватни тужилац је нахушкао свога пса вучјака да уједе окривљеног повницима „држи га, држи га”, па је окривљени тада дограбио нож којим је замахивао испред себе спречавајући пса да му се приближи и тада га закачио ножем и повредио.

У радњама окривљеног стоје сва обележја кривичног дела оштећења туђе ствари из чл. 176. ст. 1. КЗС, али како је окривљени то учинио одбијајући од себе истовремени противправни нескривљени напад приватног тужиоца, то га је суд правилно на основу члана 350. став 1. ЗКП, у вези члана 9. КЗ СФРЈ ослободио од оптужбе.

(Пресуда Округног суда у Београду Кж 2878/91 од 15. XI 1991. и пресуда Општинског суда у Лазаревцу К. бр. 465/90 од 14. VI 1991)

ОДМЕРАВАЊЕ КАЗНЕ ОСУБЕНОМ ЛИЦУ (Чл. 49. КЗ СФРЈ)

Када се у смислу члана 401. КЗЈ врши преиначавање више пресуда против истог осуђеног лица, може

се изрећи јединствена казна преко максимума запрећене казне за најтеже кривично дело за које је он осуђен, али не преко 15 година.

Из образложења:

Пресудом првостепеног суда одлучено је на основу члана 401. КЗ СФРЈ да се преиначе шест правоснажних пресуда којима је осуђени укупно осуђен на 12 година и 7 месеци затвора и изрекне му се јединствена казна затвора у трајању од 12 година, у коју казну му је урачунато време проведено у притвору и на издржавању казни по преиначеним пресудама.

У жалби браниоца се наводи да суд није могао осуђеном изрећи строжију казну од јединствене казне затвора у трајању од 10 година.

По оцени другостепеног суда не стоји навод жалбе да се у конкретном случају у поступку неправог понављања кривичног поступка не може изрећи строжија казна затвора од казне затвора у трајању од 10 година.

Стоји чињеница да је за најтеже кривично дело за које је осуђени правоснажно осуђен било кривично дело тешке крађе из чл. 166. ст. 1. тач. 1. КЗС за које је предвиђена максимална казна у трајању од 10 година.

Међутим, по правилној примени закона, та чињеница не може представљати ограничење суда да применом одредаба о стицају, у смислу члана 48. КЗ СФРЈ у конкретном случају изрекне јединствену казну затвора у дужем трајању од 10 година.

Наиме, према члану 48. став 2. тачка 3. КЗ СФРЈ ако су за кри-

вична дела у стицају утврђене казне затвора, јединствена казна може бити већа од сваке појединачно утврђене казне, али не може достићи збир утврђених казни, нити прећи 15 година затвора.

(Пресуда Окружног суда у Београду Кж. 3040/91 од 19. XII 1991)

ПОРЕЗ НА ПРОМЕТ НЕПОКРЕТНОСТИ

За стицање права на непокретност путем одржаја не може се прописивати обавеза плаћања пореза на промет.

Из образложења:

Чланом 65. став 4. Закона о порезима и доприносима грађана („Сл. гласник РС”, бр. 44/91) прописано је да је стицањем права на непокретности путем одржаја у смислу овог закона предмет пореза на промет непокретности и права. Према одредбама чл. 21. и 28. Закона о основним својинско-правним односима („Сл. лист СФРЈ”, бр. 6/80 и 36/80), одржај је један од оригинарних начина стицања својине који се заснива на савесној односно савесној и законитој државини и протеклу одређеног времена. У случају одржаја право својине има самосталну основу свог настанка, што значи да се оно не изводи из права својине другог субјекта, односно не заснива се на преносу права својине. Према томе, код овог начина стицања права својине на непокретности нема преноса права уз одређену накнаду, што значи да се стицање права својине путем одржаја не може сматрати прометом непокретности. Због тога, по оцени Уставног суда, законодавац није био овлашћен да појмом „промет непокретности” обухвати начин стицања својине који нема карактер промета, па се стога није могло законом прописати да је стицање права на непокретности путем одржаја предмет наведене врсте пореза. Стога је Уставни суд оценио да наведена одредба Закона о порезима и доприносима грађана није у сагласности са Уставом.

(Одлука Уставног суда Србије У 271/90 од 3. X 1991)

ДРУШТВЕНА ИМОВИНА (Чл. 46. ст. 6. КЗ Србије)

Као друштвена имовина сматра се имовина која је поверена радној организацији, а у конкретном случају то су слике које су сликари поверили галерији на чување и продају.

Из образложења:

У жалби се оспорава правна квалификација дела налазећи да је првостепени суд погрешно када оптужену није осудио за ситно дело преваре, већ за превару, у продуженом трајању, јер у конкретном случају није оштећена галерија која продаје слике, већ сваки сликар понаособ, а вредност сваке слике појединачно је испод лимита у цени која је предвиђена за разграничење између ситног дела преваре и преваре, те се вредности слика не могу збрајати.

Ценећи жалбене наводе другостепени суд налази да су неосновани.

Ово због тога јер се друштвеном имовином сматра имовина која је поверена радној организацији или се налази по неком законском основу у њој. У конкретном случају сликари су галерији поверили слике на чување и продају. Према томе, галерија је са сликарима у уговорном односу и слике које су јој поверене налазе се у њеном притежању све до момента продаје и исплате цене сликарима и за то време галерија сноси штетне последице.

Према томе, неосновано се тврди да су преварним радњама оптужене оштећени сликари, а не галерија, па је првостепени суд правилно нашао да се у радњама оптужене стичу елементи кривичног дела преваре у продуженом трајању.

(Пресуда Врховног суда Србије Кж. 607/90 од 26. II 1991. и пресуда Окружног суда у Београду К. 406/88 од 28. XII 1989)

УЧЕСТВОВАЊЕ У ТУЧИ (Чл. 55. КЗ Србије)

Чињеница да првостепени суд није утврдио индивидуалног из-

вршиоца убиства, не би могла ослободити од одговорности учиниоца за учешће у тучи у којој је неко лишен живота.

Из образложења:

У жалби браниоца се указује да првостепени суд није разрешио основно питање, ко је усмртио појног.

Овакав навод жалбе је неоснован, јер је првостепени суд на основу изведених доказа утврдио за окривљене које је огласио кривим за кривично дело учествовања у тучи из члана 55. КЗ Србије да су учествовали у међусобном физичком обрачунавању, свесно и вољно, дакле са умишљајем, којом приликом је једно лице лишено живота, а чињеница да првостепени суд није утврдио индивидуалног извршиоца убиства, не би могла ослободити од одговорности остале учиниоце за учешће у тучи.

(Пресуда Врховног суда Србије Кж. 127/91 од 30. V 1991. и пресуда Окружног суда у Београду К. 13/90 од 15. X 1990)

УПРОЖАВАЊЕ СИГУРНОСТИ (Чл. 67. ст. 2. КЗ Србије)

Под појмом више лица подразумева се и два лица.

Из образложења:

Правилно је првостепени суд нашао да је окривљени у више наврата угрозио сигурност своје бивше супруге и њене мајке озбиљном претњом да ће напасти на њихов живот гако што им је претио да ће их убити и да ће њих две живети онолико колико он то буде желео и да је тиме извршио кривично дело угрожавања сигурности из чл. 67. ст. 2. у вези ст. 1. КЗС. Наиме, под појмом више лица подразумева се и два лица.

(Пресуда Окружног суда у Београду Кж. 3000/91 од 13. XII 1991. и пресуда Првог општинског суда у Београду К. 586/91 од 31. V 1991)

ФАЛСИФИКОВАЊЕ СЛУЖБЕНЕ ИСПРАВЕ (Чл. 248. КЗ Србије)

Само оверена фотокопија неке исправе подобна је да служи као доказ у правном саобраћају.

Првостепеном пресудом окривљени је оглашен кривим због извршења неподобног покушаја кривичног дела фалсификовања службене исправе из члана 248. ст. 3. у вези ст. 2. КЗС у вези чл. 20. КЗ СФРЈ јер је као одговорно лице у организацији удруженог рада лажну неоверену фотокопију отпремнице употребио у служби као да је истинита службена исправа, тако што је у својству руководиоца радне организације тржишној инспекцији презентирао лажну фотокопију отпремнице која је у делу где је у оригиналу стајала напомена да пакети нису оригинални, место печата и потписа магационера било празно, јер је оригинал отпремнице од стране непознатог лица фотокопиран тако што је делом чистог папира прекривена наведена напомена, а окривљеном је та чињеница била позната.

Другостепени суд је на основу чл. 350. тач. 1. ЗКП одлучио да окривљеног ослободи од оптужбе са следећих разлога:

„Само оверена фотокопија такве исправе подобна је да служи као доказ неке чињенице од значаја за службене односе, док обична фотокопија, каква је у конкретном случају употребљена, не само да нема карактер службене исправе, већ нема карактер било какве исправе.

Према томе, дело за које се окривљени оптужује није по закону кривично дело, јер нема конститутивног елемента неопходног уз остале услове да би се остварило бивше кривичног дела”.

(Пресуда Окружног суда у Београду Кж. 1380/91 од 21. VI 1991. и Четвртог општинског суда у Београду К. 2013/90 од 21. III 1991).

МОГУЊНОСТ ИСТИЦАЊА НОВИХ ЧИЊЕНИЦА У ЖАЛБИ

У привредним споровима, истицање први пут у жалби да је по-

траживање престало постојати услед компензације, или приговора застарелости, не може бити основ за укидање првостепене пресуде ако тужени не учини вероватним да те чињенице без своје кривице није могао истаћи у првостепеном поступку.

Из образложења:

У току првостепеног поступка утврђено је да је тужилац испоручио туженом робу према отпремници број 37 од 25. I 1990. године, те да је тужени наведену робу примио без примедбе. Због тога је првостепени суд правилно одлучио када је туженог обавезао да тужиоцу плати противвредност те робе.

Тужени у жалби истиче да је утужено потраживање тужиоца престало због тога што су странке извршиле компензацију међусобних потраживања. Иако тужени у жалби први пут истиче чињенице, које ако би постојале, довеле би до одбијања тужбеног захтева, он у жалби није изнео никакве разлоге да без своје кривице те чињенице није могао истаћи у првостепеном поступку.

Овакав жалбени разлог не може бити основ за укидање првостепене пресуде. Наиме, према одредби члана 496-а. ЗПП у жалби се могу истицати нове чињенице и предлагати нови докази само ако жалилац учини вероватним да те чињенице није могао истаћи у току првостепеног поступка. Тужени у жалби није учинио вероватним да те чињенице није могао истаћи у току првостепеног поступка, односно по оцени овог суда тужени је био дужан и могао је чињеницу престанка обавезе због компензације истаћи у првостепеном поступку, па како тако није поступио, то истицање те нове чињенице у жалби нема значај на правилност првостепене пресуде.

На исти начин треба оценити и тужеников приговор застарелости потраживања истакнут први пут у жалбеном поступку.

(Пресуда Врховног суда Војводине Пж. 432/91 од 22. V 1991).

ЦИВИЛНА ДЕОБА СТВАРИ ПРОДАЈОМ КУЋЕ

(Члан 148. Закона о ванпарничном поступку)

Када се у поступку деобе куће у ванпарничном поступку утврди да је кућа физички недељива, поступак деобе се не обуставља, већ ће се по правоснажности тог решења наставити цивилна деоба ствари продајом куће.

Из образложења:

„По оцени Окружног суда, приликом доношења побијаног решења, првостепени суд је учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 381. у вези члана 354. став 2. тачка 13. ЗПП, обзиром да изрека решења има недостатака због којих се не може испитати, јер и сама себи противречи, будући да је изреком решења првостепени суд утврдио да је породична стамбена зграда са помоћним објектима на кп. бр. 11/4 КО Крагујевац, која је у сувласништву предлагача и противника, недељива, али је истовремено изреком решења обустављен поступак деобе, па Окружни суд налази да када се ради о деоби заједничке ствари из члана 148. ЗВП, те када се утврди да је ствар физички недељива, онда се таква констатација наводи у изреци првостепеног решења, те да ће се по правоснажности таквог решења наставити цивилна деоба ствари, па је погрешно првостепени суд када је утврђујући да је породична стамбена зграда странака недељива, истовремено и обуставио поступак деобе”.

(Одлука Окружног суда у Крагујевцу, ГЖ-1/92 од 14. I 1992)

ОДНОС ПРИВРЕМЕНЕ МЕРЕ И ТУЖБЕНОГ ЗАХТЕВА

Привременом мером се само онемогућава спречавање или знатније отежавање реализације тужбеног захтева, те захтев за издавање привремене мере не може бити идентичан захтеву из тужбе.

Из образложења:

Из списка предмета утврђено је да је тужилац у покренутој парници тражио да суд пресудом утврди да је, акцептни налог број 6859384 издат од стране тужниоца у корист туженог који доспева за наплату 5. III 1991. године на износ од 165.665,60 динара ништав — правно неваљан, па као такав не производи никакво правно дејство.

Привременом мером чије доношење је тужилац предложио у поднеску тужбе која је и образложена, наложено је СДК да овај акцептни налог до окончања парнице сматра ништавим — правно неваљаним.

Из изнетог произилази да је предложена привремена мера по свом садржају идентична тужбеном захтеву, па стога по оцени овог суда, нису испуњени законски услови за одређивање тако предложене привремене мере. Одређивањем захтеване привремене мере у ствари коначно би се решило о захтеву тужбе чиме би парничне странке биле доведене у неравноправан положај.

Циљ привремене мере је да се онемогући спречавање или отежању реализацију тужбеног захтева (члан 265. ЗИП-а), а не и удовољење захтеву тужбе што није сврха, нити закон такву могућност предвиђа кроз институт привремене мере.

(Решење Врховног суда Војводине Пж. 902/91 од 16. V 1991).

СТВАРНА НЕНАДЛЕЖНОСТ — РАСПОЛАГАЊЕ СТАНОМ

За спорове у вези са утврђивањем права коришћења и располагања станом између правних лица непривредне и привредне делатности није надлежан привредни већ

општински суд, јер овај спор по својој садржини није привредни спор.

Из образложења:

„Чланом 23. Закона о редовним судовима („Службени гласник СР Србије” бр. 45/89) који је ступио на снагу 8. 10. 1989. године, регулисана је стварна надлежност окружних привредних судова за суђење у првом степену. Тачком 1. истог члана предвиђено је да окружни привредни суд суди у међусобним привредним споровима и споровима за накнаду штете између предузећа и других субјеката означених у овом члану. Из овог произилази да је окружни привредни суд стварно надлежан да суди у првом степену само међусобне привредне спорове и спорове за накнаду штете између поменутих субјеката. При овоме морају бити кумулативно испуњене претпоставке: да се ради о међусобном привредном спору и одређеном кругу лица. Спорови који по својој правној природи нису привредни не могу бити предмет расправљања пред привредним судом.

Како се у конкретном случају ради о утврђењу права коришћења и располагања станом који је предмет спора, дакле о грађанско-правном односу по основу права коришћења — власништва, а не о привредном спору у складу са одредбом из члана 23. став 1. тачка 1. Закона о редовним судовима, то окружни привредни суд није стварно надлежан за суђење у овој парници”.

(Решење Вишег привредног суда Србије Пж. 6082/91 од 5. IX 1991).

Приредио
Александар Воргић

САОПШТЕЊА

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА АКВ

одржане у Новом Саду дана 29. маја 1992.

1. Именује се Комисија за израду Закона о адвокатури у следећем саставу: председник: Стеван Рончевић; чланови: Вебер Борбе, Добросављев Светозар, Вучевић Зоран, Варади Имре и Бисалов Миодраг.

2. Средства АКВ орочаваће се по најповољнијим банкарским условима.

3. Од 01. 06. 1992. године, на дугујући износ за будуће обавезе адвоката према АКВ, обрачунаваће се законска затезна камата, за обавезе које доспевају за трећи квартал. Дospelост обавеза плаћања је средина квартала.

4. Против адвоката који нису исплатили обавезе за прво и друго тромесечје 1992. године покренуће се дисциплински поступак.

5. Јованка Марић, адвокат у Новом Саду, именује се за секретара Управног одбора АК Војводине.

6. Именује се Михајловић Јован, адвокат у Зрењанину, за благајника УО АКВ.

7. Усваја се Предлог одлуке о изменама Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката. Ова Тарифа ступа на снагу одмах, а примењује се од 30. 05. 1992.

8. Вучковић Зорка, адвокат у Сомбору, одређује се за преузимаатеља адвокатске канцеларије иза пок. Надлачки Буре, адвоката у Сомбору, који је брисан из Именика адвоката са даном 15. 12. 1991, због пензионисања.

9. Утврђује се цена од 1.000,00 динара за књигу Милорада Ботића, *Адвокатура I*.

Управни одбор

**ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ**

излази 12 пута годишње
у месечним свескама

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине. Горњиша претплата за 1992. г. је 1.500,00 динара. — Претплата за иностранство је 40 USA долара — Цена једне свеске је 1.500,00 динара. — Претплата се може уплатити у пошти на рачун број 65700-678-2047 са назнаком „за Гласник”.
Тираж: 1200 примерака

Према мишљењу Секретаријата за информације Републике Србије бр. 413-01-412/91-01 од 11. априла 1991. године на ову публикацију плаћа се основни порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1. алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Штампа: „Просвета”, Нови Сад

